

AANDACHTSGEBIEDEN STELLINGWERVEN

VOORTGANGSRAPPORTAGE 2024

AANDACHTSGEBIEDEN STELLINGWERVEN

VOORTGANGSRAPPORTAGE 2024

VERSIE 2

COLOFON

Dit rapport is opgesteld in opdracht van de provincie Fryslân. Het onderzoek is uitgevoerd door Domenie Φ Doelgericht onderzoek i.s.m. Solidum Onderzoek & Advies en Haan Onderzoek & Advies. Versie 1 van het rapport is opgeleverd op 15 april 2024. Versie 1 is ambtelijk besproken op 28 augustus 2024.

info@domenieonderzoek.nl

www.domenieonderzoek.nl / www.solidumonderzoek.nl

3 september 2024

INHOUDSOPGAVE

1	Beschouwing.....	3
1.1	Noordwolde	3
1.2	Haerenkwartier	4
1.3	Haulerwijk.....	4
2	Inleiding.....	5
2.1	Het project Aandachtsgebieden	5
2.2	De monitoring	6
2.3	Onderzoeksverantwoording	9
3	Hoofddoelen.....	10
3.1	Inkomen.....	10
3.2	Werkloosheid.....	10
3.3	Arbeidsparticipatie.....	11
4	Weststellingwerf.....	13
4.1	De samenstelling en het functioneren van het kernteam.....	13
4.2	De resultaten in Noordwolde	14
4.3	De uitgangspunten in Noordwolde	16
4.4	Hoe gaat het nu met Noordwolde	17
5	Ooststellingwerf	18
5.1	De samenstelling en het functioneren van het kernteam.....	18
5.2	De resultaten in het Haerenkwartier	18
5.3	De uitgangspunten in het Haerenkwartier.....	20
5.4	Hoe gaat het nu met het Haerenkwartier	21
5.5	De resultaten in Haulerwijk	21
5.6	De uitgangspunten in Haulerwijk.....	23
5.7	Hoe gaat het nu met Haulerwijk	24
6	Bijlagen	25

1 BESCHOUWING

In deze laatste fase van het project aandachtsgebieden hebben de onderzoekers vooral gelet op wat er is bereikt en hoe bestendig dat is. Een aantal overkoepelende inzichten staan in deze beschouwing.

In beide gemeenten zijn meer en minder succesvolle projecten te vinden. Bij de succesvolle projecten is de gemeenschappelijke deler: het project komt van onderop en sluit aan bij de behoeften en energie uit de samenleving. Daarnaast is ook een belangrijke voorwaarde: wat het project vraagt sluit aan bij wat de projectleider/belangrijkste uitvoerder kan en wil en er is continuïteit in de bezetting. Als een belangrijke trekker iets moet doen wat niet past bij zijn of haar voorkeuren en vaardigheden of overtuigingen, dan gebeurt het niet of vertrekt de uitvoerder. Waar een belangrijke uitvoerder meerdere jaren aanwezig is, ontstaat ervaringskennis en vertrouwen, bij wisselingen van de wacht wordt dat niet opgebouwd. Wie iets doet of moet doen is even belangrijk als dat wat er moet gebeuren. Aansluiten bij wat de wens/behoefte van de inwoners is en aansluiten bij de belangrijkste uitvoerder zijn belangrijke succesvoorwaarden.

Ook de plek doet ertoe. Daar waar een initiatief gekoppeld is aan een concrete plaats (Ketelhuis, Buurthuis, To-B), is de kans op succes groter. Het hangt dan niet meer alleen van een persoon af. Een plek zorgt ervoor dat mensen eerst even de kat uit de boom kunnen kijken, als kijker en bezoeker aanwezig kunnen zijn. Pas na langere tijd worden mensen ook echt actief en betrokken. Op deze plekken ontstaat integraliteit tussen fysiek en sociaal. Als dat lukt versterken beide elkaar, maar het blijkt niet eenvoudig om dat te realiseren of te onderhouden. In de praktijk is de integraliteit sneller geregeld dan in de financiering en aansturing. Er zijn dan bijna altijd meerdere potjes nodig en de aansturing komt al snel van meerdere kanten.

In deze fase valt op: de achilleshiel van elk plan is de borging. Als het project voorziet in een behoefte en van onderop is, kun je langdurige borging regelen. Tegelijk blijkt het heel kwetsbaar te zijn: als een belangrijke trekker verdwijnt, is daarmee ook zomaar het plan/project weg. Borging ontstaat alleen als er trekkers/sterke schouders uit de dorp/de wijk aanwezig zijn. De wil om langdurig te borgen is er bij de ambtelijke organisatie van beide gemeenten wel.

De gemeenten zijn meermaals bij elkaar op bezoek geweest in de laatste fase van het project en hebben ambtelijk informatie uitgewisseld over de deelprojecten. Beide gemeenten zijn voornemens na afronding van het project samen te blijven werken. Maar: snelle wisselingen in personeel maken het lastig om de samenwerking die er op papier wel is, ook in de praktijk vorm te geven.

1.1 NOORDWOLDE

Inwoners van Noordwolde hebben in een enquête kenbaar gemaakt welke vier thema's prioriteit zouden moeten hebben in de laatste fase van Bestemming Noordwolde. De projecten zijn ondergebracht onder deze vier thema's. Ondanks de betrokkenheid van inwoners bij de keuze van thema's, zijn ook projecten gekozen op basis van analyses die niet meer aansloten bij de economische ontwikkeling of bij de wensen en behoeften van de inwoners. Door corona, wisselingen in projectleiderschap, maar ook door een moeizame samenwerking met de gemeentelijke organisatie (door verloop van medewerkers in de backoffice werd de historie en urgentie van Bestemming Noordwolde soms onvoldoende gevoeld), kwam fase zes traag op gang. Een aantal projecten is niet uitgevoerd of voortijdig gestaakt. De herijking van het plan van aanpak werd pas na afronding van het project aandachtsgebieden goedgekeurd door de provincie Fryslân. Bij de herijking heeft een verschuiving plaatsgevonden van plannen van onderop naar plannen vanuit beleid en bestuur. Een deel van de plannen voor ondernemers is meegenomen in de bredere centrumontwikkeling, die vanuit

het bestuur is geïnitieerd. De centrumontwikkeling heeft overigens wel veel betekend voor het dorp en de ondernemers.

Tegelijk zijn er ook in Noordwolde een aantal successen behaald: het thema 'Je straat en je buurt' en het project 'Talentenplek' zijn succesvol geweest voor de inwoners. Deze projecten sluiten aan bij de behoeften van inwoners. Het succes heeft ook tot extra resultaat geleid, zoals de buurtauto en buurthap. De rol van de dorpsvlechter en de jongerenwerkers zijn daarin belangrijk en voorwaardelijk voor succes. Ook de plekken, Buurthuis en To-B, zijn belangrijke randvoorwaarden voor succes.

Op papier lijkt er goed nagedacht te zijn over de borging: zo is er budget voor een nieuwe dorpsvlechter en is de Talentenplek ondergebracht bij MDT. Een nieuwe dorpsvlechter is echter nog niet gevonden en de uitvoerders van de Talentenplek zien met het onderbrengen van de Talentenplek bij MDT hoe de vereiste couleur locale verloren gaat. Ook verdwijnt het gebiedsteam steeds meer uit Noordwolde. Het dorp is geactiveerd, maar er blijft veel ondersteuning nodig. Die ondersteuning is als het gaat om mensen (dorpsvlechter en aanwezigheid gebiedsteam) nog niet geborgd.

1.2 HAERENKWARTIER

Hoewel het Haerenkwartier volgens de indicatoren een moeizaam gebied blijft, zijn er toch een aantal positieve resultaten bereikt. In de vorige periode is het Haerenkwartier fysiek en sociaal tegelijk aangepakt. Fysiek is sneller afgerond en het sociale deel komt langzamer op gang, maar heeft ook langdurige positieve effecten. De fysieke investeringen blijken een randvoorwaarde voor meer cohesie, maar hebben wel veel energie van inwoners gevraagd. De betrokkenheid van inwoners werd groter nadat ze actief mee gingen praten in het kernteam.

Er is een vaste groep trouwe vrijwilligers en bezoekers van het Ketelhuis. Betrokkenen bij het Ketelhuis zijn zich bewust van dat nog niet iedereen meedoet en werken aan het betrekken van meer diverse inwoners. Als de plannen van onderop komen, blijft er ook draagvlak voor het doorgaan met de activiteiten.

Borging is een aandachtspunt. De huidige beheerder - Het Leger des Heils - is niet voor iedereen aansprekend. Het is nog niet zeker of Actium eigenaar blijft van het gebouw na de verbouwing. Het gebiedsteam heeft geen speciale betrokkenheid meer bij het Haerenkwartier. Het is nog niet zeker of het project Wijknet voortgezet zal worden, wel is er een vast contract voor de coördinator georganiseerd. Het opbouwwerk van Scala is belangrijk voor de borging. Het project Buurthuiskamer loopt met instemming van de provincie nog door na afloop van het project Aandachtsgebieden.

1.3 HAULERWIJK

De projecten in Haulerwijk zijn volgens het plan uitgevoerd en daar waar aanpassing nodig bleek, is dat gedaan in lijn met de behoeften en wensen vanuit de inwoners. Zo is een deel van de financiële middelen voor de dorpstuin overgeheveld naar de voetbalaccommodatie als ontmoetingsplek en de sporthal. De projecten die minder succesvol waren, kwamen te veel van bovenaf (ondernemend Haulerwijk) of hadden te veel verloop onder de uitvoerders (buurtsport). Het is gelukt om integraal te werken: fysiek en sociaal versterken elkaar. In Haulerwijk is een sterk netwerk van vrijwilligers dat veel kan realiseren. De gemeente weet daar met ondersteuning goed op aan te sluiten. Ook toen verloop bij één van de uitvoerders (Scala) een probleem bleek, heeft de gemeente gezorgd voor meer zekerheid, waardoor ondersteuning mogelijk blijft. De gemeente heeft goed nagedacht over borging, zowel in de ondersteuningsstructuur als de financiering. De gemeente denkt actief mee en zoekt naar mogelijkheden om met incidentele middelen projecten te kunnen realiseren en heeft gezorgd voor jaarlijks budget voor initiatieven.

2 INLEIDING

2.1 HET PROJECT AANDACHTSGEBIEDEN

Deze rapportage is de laatste voortgangsrapportage van het project Aandachtsgebieden. De rapportage gaat over de periode 2021 - 2023. Het doel van het project Aandachtsgebieden, zoals geformuleerd bij de aanvang van het project, luidt:

Het in veertien jaar tijd verbeteren van de sociaaleconomische positie en de fysieke leefomgeving van de inwoners van de gemeenten Ooststellingwerf en Weststellingwerf in zijn algemeenheid en die van mensen in een achterstandssituatie in het bijzonder.

Deze **doelstelling** is vertaald naar drie hoofddoelen:

1. De stijging van het gemiddelde inkomen in de Stellingwerven is tweemaal zo hoog als de stijging van het provinciaal gemiddelde.
2. De werkloosheid in de Stellingwerven daalt naar het provinciaal gemiddelde.
3. De participatie van de inwoners in de Stellingwerven stijgt naar het provinciaal gemiddelde.

Voor het project Aandachtsgebieden zijn de volgende **uitgangspunten** geformuleerd:

- Φ Een integrale aanpak van fysieke en sociale achterstanden met nadruk op economische ontwikkeling is vereist;
- Φ De aanpak moet van onderop gebeuren en uitgevoerd worden in nauwe samenwerking met inwoners en inwoners moeten hierin verantwoordelijkheid krijgen;
- Φ Er moet gestreefd worden naar de inzet van langdurige projecten waarbij de bundeling van verschillende projecten binnen een dorp of wijk belangrijk is.

UITGANGSPUNTEN TOEGELICHT

Integrale aanpak: dit moet over de gehele looptijd van aandachtsgebieden gezien worden. Niet elk project of elke projectfase hoeft integraal te zijn, maar over de gehele looptijd moet aandacht zijn geweest voor zowel de fysieke als de sociale aspecten van het aandachtsgebied.

Van onderop: bij de start van het project Aandachtsgebieden werd dit 'een nieuwe benadering' genoemd. Ondertussen is het betrekken van inwoners (burgerparticipatie) of juist het betrekken van de overheid bij activiteiten door inwoners (overheidsparticipatie) niet meer weg te denken uit de lokale overheid. Het gehele project Aandachtsgebieden is voor én door inwoners.

1. Van onderop kan betekenen dat de agenda voor een fase bepaald wordt door de inwoners van het aandachtsgebied. Relevante vragen zijn dan: zijn de inwoners voldoende vertegenwoordigd in het kernteam, worden zij gehoord, worden zij geïnformeerd en wordt er iets met hun inbreng gedaan?
2. Van onderop betekent ook dat er binnen de deelprojecten aandacht moet zijn voor de rol van inwoners: zij kunnen meedoen en projecten kunnen worden bijgesteld als daaraan behoefte

blijkt te bestaan. Inwoners moeten daarvoor voldoende geïnformeerd worden en op de hoogte zijn van de projecten.

3. Ten derde moet er in het project Aandachtsgebieden ook ruimte zijn om initiatieven te faciliteren die buiten de projectplannen van de gemeente om ontstaan.

Langdurige projecten: Lopende het project Aandachtsgebieden is er veel veranderd in de keuze van projecten door beide gemeenten. Er zijn projecten die meerdere projectfasen doorlopen, andere projecten zijn kortdurend en gericht op een afgebakende doelgroep of een afgebakend thema.

Dat een project langdurig loopt is niet het doel op zich. Het doel is dat projecten structurele veranderingen teweegbrengen in de aandachtsgebieden. Nu de laatste fase van het project is afgerond, is de aandacht meer komen te liggen op borging van de resultaten: hoe zorgen de gemeenten ervoor dat de opgedane kennis, ervaring, infrastructuur en vooral de aandacht niet verloren gaan nu het project Aandachtsgebieden is geëindigd? In deze rapportage hebben we 'langdurige projecten' dan ook verbreed naar 'borging'.

2.2 DE MONITORING

Het project heeft veertien jaar gelopen. In veertien jaar gebeurt er veel in de maatschappij. De economische crisis van 2008 bleek veel invloed te hebben op de hoofddoelen. En ook de coronacrisis heeft diepe sporen achtergelaten in de maatschappij. De coronacrisis heeft ook weerslag gehad op het project Aandachtsgebieden en de deelprojecten.

Omdat de geformuleerde hoofddoelen niet veel zeggen over het totaal aan opbrengsten van het project, is halverwege het project Aandachtsgebieden besloten meer aandacht te geven aan opbrengsten op een ander niveau. Daarom is de monitoring meer kwalitatief van aard geworden. Er is meer aandacht voor het verhaal achter de cijfers gekomen. Ook is niet alleen gekeken naar de resultaten van de verschillende projecten, maar ook naar de inspanningen en activiteiten die zijn geleverd.

Er zijn door de jaren heen veel inspanningen verricht en resultaten geboekt met het project. De resultaten bevinden zich op meerdere niveaus. Er zijn resultaten per deelproject, per aandachtsgebied¹, en voor het project Aandachtsgebieden als geheel.² In deze rapportage komen alle niveaus aan bod. We lichten dit hieronder verder toe.

2.2.1 RESULTATEN PER DEELPROJECT

In Weststellingwerf is Noordwolde aangemerkt als aandachtsgebied. Het project staat in dit dorp bekend als 'Bestemming Noordwolde'. Bestemming Noordwolde heeft zes fases gekend. Fase vijf liep door tot en met 2020, terwijl de laatste evaluatie begin 2020 heeft plaatsgevonden. In 2021 zijn daarom drie projecten geëvalueerd die eind 2020 zijn afgerond: Rotan terug in Noordwolde, Baas-

¹ Haulerwijk is in 2013 toegevoegd als aandachtsgebied. Oosterwolde-Zuid heeft zich in het voorjaar van 2019 teruggetrokken aandachtsgebied.

² In Ooststellingwerf zijn er ook bevindingen op gemeenteniveau.

pizza sessie en Vitale Regio. De deelprojecten in de laatste fase zijn samengebracht in vier thema's: Maak werk van Noordwolde, Je straat en je buurt, Opgroeien en ouder worden in Noordwolde, Samen met anderen.

In Ooststellingwerf is in 2020 gestart met de laatste projectfase. Er zijn twee aandachtsgebieden: Haulerwijk en Oosterwolde Haerenkwartier. In beide aandachtsgebieden is extra ingezet op buurtsport (uitgevoerd door Scala) en Young Leaders trainingen. Young Leaders trainingen zijn opgestart in de vorige fase als onderdeel van Het Betrokken Dorp door Noorda en co. In deze fase zijn de trainingen geadopteerd door Scala (in Haerenkwartier) en Scala i.s.m. de Jongerenorganisatie Haulerwijk (in Haulerwijk). Het participatieproject Wijknet loopt al vanaf 2012 en liep ook in deze laatste fase nog door. In Haulerwijk waren er verder de projecten 'Ontmoetingsplekken Haulerwijk' en 'Ondernemend Haulerwijk'. In het Haerenkwartier was er het project Buurthuiskamer, gericht op de leefbaarheid van de compleet gerenoveerde wijk het Haerenkwartier.

Voor elk thema in Noordwolde en deelproject in Ooststellingwerf is een 'projectkaart' is gemaakt. Deze projectkaarten zijn opgenomen in bijlage 2. In tabel 1 is opgenomen welke projectkaarten per aandachtsgebied zijn gemaakt.

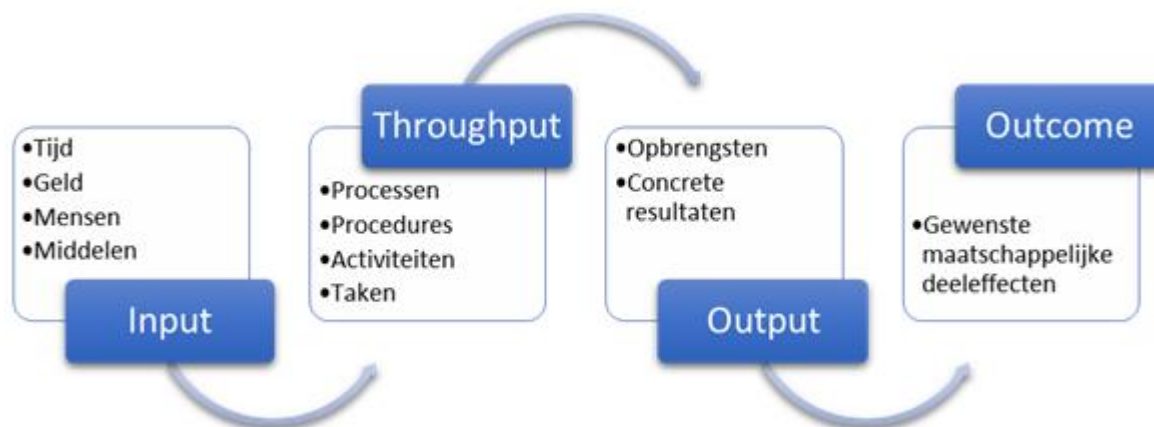
Tabel 1 Overzicht projectkaarten

Bestemming Noordwolde	Haerenkwartier	Haulerwijk	Ooststellingwerf breed
Maak werk van Noordwolde	Buurthuiskamer	Ontmoetingsplekken	Wijknet
Je straat en je Buurt	Buurtsportcoach	Buurtsportcoach	
Opgroeien en oude worden in Noordwolde	Young Leaders	Young Leaders	
Samen met anderen			
Overloop fase 5			
Rotan terug in Noordwolde			
Baas-pizza sessies			
Vitale Regio			

Elke projectkaart is op dezelfde manier opgebouwd. Het bevat informatie over:

- Φ de uitvoerders, de looptijd, de begroting, de aanleiding, het doel en het hoofddoel waaraan het project bijdraagt, zoals beschreven in de subsidieaanvragen;
- Φ een toelichting op het project, waarin activiteiten, thema's of belangrijke tussentijdse wijzigingen worden beschreven;
- Φ de betrokkenheid van de inwoners, ketenpartners en gemeentelijke partijen en de stand van zaken van de borging;
- Φ de gebruikte bronnen;
- Φ informatie over zowel de geplande, als de gerealiseerde resultaten op de niveaus: input, throughput, output en outcome.

Figuur 1. Beleidstheorie deelprojecten

Input gaat over de inzet van tijd, geld, andere middelen en mensen. De geplande input van elk project is in de projectbeschrijvingen en subsidieaanvragen opgenomen. De begroting is overgenomen uit de subsidieaanvraag. De gerealiseerde input is grotendeels uit interviews opgehaald.

Throughput gaat over processen, procedures en taken. De manier waarop en met wie projecten worden uitgevoerd hoort bij throughput. In de projectbeschrijvingen wordt de geplande throughput meer of minder uitvoerig beschreven. De gerealiseerde throughput is in de kernteamvergaderingen en tijdens interviews opgehaald.

Output gaat over opbrengsten en resultaten. Dat zijn vaak harde gegevens over aantal betrokken inwoners, bezoekersaantallen, aantal deelnemers, aantal aanvragen, et cetera. Ook sociaal-infrastructurele veranderingen vallen onder output, zoals een nieuwe activiteitencommissie of een verbeterde overlegstructuur in een dorp of op een thema. Maar ook initiatieven van onderop die tijdens een project ontstaan, kunnen als output worden gezien. De gewenste output wordt in de projectbeschrijvingen doorgaans niet concreet beschreven. De gerealiseerde output is uit projectverslagen, evaluatierapporten, jaarverslagen en interviews gehaald.

Outcome gaat over de gewenste maatschappelijke deeleffecten. Outcomes die vaak genoemd worden zijn sociale cohesie en gedragsveranderingen, zoals bewustwording en verantwoordelijkheidsgevoel. De geplande outcome wordt in de projectbeschrijvingen doorgaans opgenomen als doel. De gerealiseerde outcome is voornamelijk in de kernteamvergaderingen en tijdens interviews opgehaald.

De ingevulde projectkaarten zijn aan de projectleiders voorgelegd voor ambtelijk wederhoor.

2.2.2 RESULTATEN PER AANDACHTSGEBIED

De outcomes van de deelprojecten worden in de subsidieaanvraag gekoppeld aan de gewenste outcome van het project aandachtsgebieden: verbetering in inkomen, participatie en/of werkloosheid. Deze outcome wordt in de voortgangsrapportages grafisch weergegeven met drie grafieken (hoofdstuk 2). Van de indicatoren 'inkomen' en 'arbeidsparticipatie' zijn sinds 2020 gegevens op dorps- en wijkniveau bekend. De indicator 'werkloosheid' is uitsluitend op gemeenteniveau beschikbaar.

De hoofdstukken Ooststellingwerf en Weststellingwerf starten met een beschrijving van de samenstelling en het functioneren van het kernteam. Vervolgens wordt per aandachtsgebied ingegaan op de resultaten. De projectkaarten worden in gezamenlijkheid geanalyseerd. Op basis hiervan is per aandachtsgebied een schets gemaakt van:

- Φ de input en throughput in het aandachtsgebied
- Φ de output en outcome in het aandachtsgebied
- Φ de integraliteit van de aanpak
- Φ de werkwijze 'van onderop'
- Φ de borging van de resultaten

2.3 ONDERZOEKSVERANTWOORDING

BIJWONEN KERNTTEAM & DESKRESEARCH

Ten eerste is een van de onderzoekers aanwezig geweest bij kernteambijeenkomsten van beide gemeenten. De van daaruit aangeleverde documentatie is gebruikt ten behoeve van deskresearch. Dat geldt ook voor documentatie die door stakeholders is aangeleverd. Ook is als onderdeel van de deskresearch gebruik gemaakt van openbare bronnen om (voortgang op) hoofdindicatoren in kaart te brengen.

KWALITATIEVE INTERVIEWS MET BETROKKEN PROFESSIONALS EN INWONERS

Tijdens de interviews is ingegaan op de vorderingen van Bestemming Noordwolde in het algemeen en de deelprojecten in het bijzonder. Tijdens een bezoek aan de Talentenplek is gesproken met een vrijwilliger, jongeren die een traject volgen en met jongeren uit het jongeren netwerk. In Ooststellingwerf zijn interviews gehouden met professionals over de voortgang van deelprojecten. Ook is telefonisch gesproken met een deelnemer van wijknet. Daaraanast zijn twee vrijwilligers van de werkgroep gesproken. Voor een overzicht van alle geïnterviewde stakeholders per aandachtsgebied wordt verwezen naar bijlage 1.

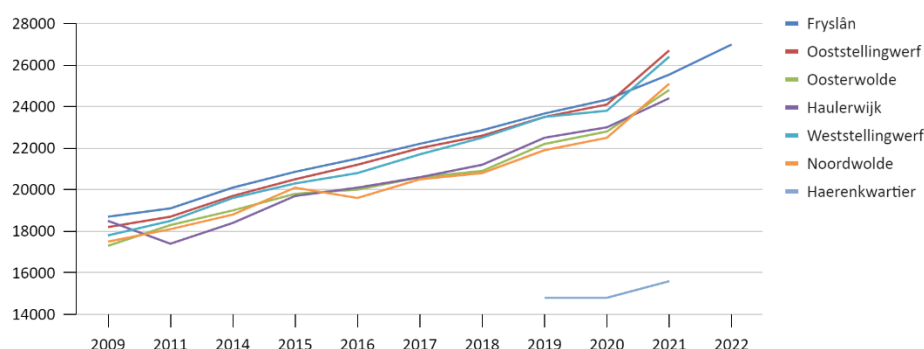
3 HOOFDDOELEN

3.1 INKOMEN

Het inkomen per persoon wordt vanaf 2014 gerapporteerd op provinciaal, gemeentelijk en dorpsniveau. Vanaf 2019 worden ook cijfers op wijkniveau gemaakt. In figuur 2 valt af te lezen dat het inkomensniveau van de dorpen Oosterwolde, Haulerwijk en Noordwolde nog altijd achterblijft bij het gemiddelde inkomen voor de gemeenten Ooststellingwerf en Weststellingwerf. Het inkomen van de twee gemeenten ligt in 2021 boven het provinciale gemiddelde. Het inkomen in het Haerenkwartier ligt beduidend lager dan in de andere aandachtsgebieden.

In de periode 2019 – 2021 is het gemiddelde inkomen in de gemeente Ooststellingwerf toegenomen met 3.200 euro per jaar, in Oosterwolde was dat 2.600 euro, in Haulerwijk 1.900 euro en in het Haerenkwartier 800 euro. In Weststellingwerf is het inkomen in dezelfde periode toegenomen met 2.900 euro per jaar. Het inkomen in Noordwolde is in die periode sterker gestegen dan in de andere aandachtsgebieden met 3.200 euro.

Figuur 2. Trendanalyse inkomen

Inkomen per inwoner

Doel: stijging gemiddeld inkomen in de Stellingwerven is twee keer zo hoog als stijging provinciaal gemiddelde.

Uitkomst: Inkomen in de Stellingwerven is in 2021 hoger dan het provinciaal gemiddelde. Verschil tussen aandachtsgebieden en provincie/Stellingwerven is groter geworden in de periode 2015-2018 en is sindsdien ongeveer gelijk.

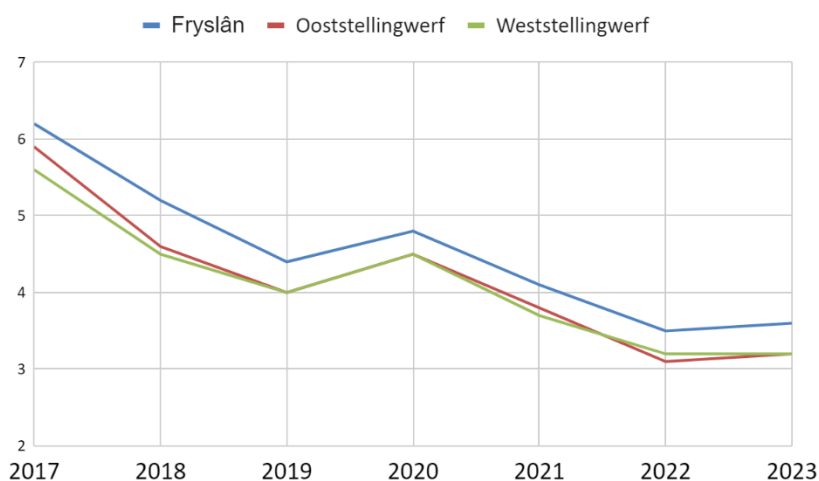
Bron: CBS, kerncijfers wijken en buurten

Definitie: Gemiddeld inkomen per inwoner in euro's

3.2 WERKLOOSHEID

Uit figuur 3 blijkt dat de werkloosheid in de twee gemeenten iets lager is dan provinciaal. De verschillen zijn erg klein (minder dan 0.5%). Wat vooral opvalt is dat de werkloosheid in de twee gemeenten de provinciale trend volgt. Er zijn geen cijfers op dorps- of wijkniveau beschikbaar.

Figuur 3. Trendanalyse werkloosheid

Werkloosheid

Doel: werkloosheid daalt in zeven jaar naar het provinciaal gemiddelde.

Uitkomst: werkloosheid in aandachtsgebieden volgt provinciale trend en is net iets lager dan provinciaal gemiddelde.

Geen cijfers beschikbaar voor dorpen en wijken.

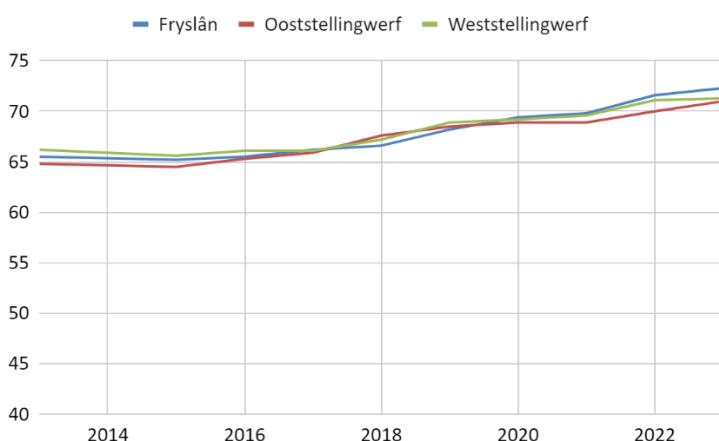
Bron: waar staat je gemeente

Definitie: De werkloze beroepsbevolking als percentage van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking

3.3 ARBEIDSPARTICIPATIE

Uit figuur 4 kan geconcludeerd worden dat de arbeidsparticipatie in de Stellingwerven op of iets onder het provinciaal gemiddelde ligt en de provinciale trend volgt. Vanaf 2018 zijn ook cijfers over arbeidsparticipatie op dorpsniveau beschikbaar, en vanaf 2019 ook op wijkniveau (zie figuur 5).

Figuur 4. Trendanalyse netto arbeidsparticipatie Stellingwerven 2013-2023

Arbeidsparticipatie

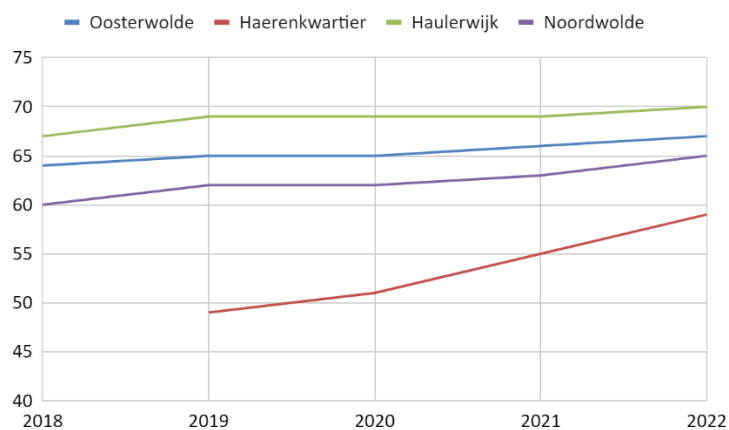
Doel: participatie van inwoners in de Stellingwerven stijgt naar provinciaal gemiddelde.

Uitkomst: De Stellingwerven en de aandachtsgebieden Oosterwolde, Haulerwijk en Noordwolde volgen de trend van Fryslân. In Haulerwijk ligt de arbeidsparticipatie op het gemeentelijke gemiddelde, in Oosterwolde en Noordwolde ligt de arbeidsparticipatie iets lager. In het Haerenskwartier ligt de arbeidsparticipatie beduidend lager, maar deze is in de periode 2019-2022 sterker toegenomen dan in de andere gebieden.

Bron: CBS - arbeidsdeelname, via waarstaatjegemeente.nl

Definitie CBS: Het percentage van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de (potentiële) beroepsbevolking

Figuur 5. Trendanalyse netto arbeidsparticipatie aandachtsgebieden 2018-2022

Bron: CBS - arbeidsdeelname, via [waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl)

Definitie CBS: Het percentage van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de (potentiële) beroepsbevolking

4 WESTSTELLINGWERF

4.1 DE SAMENSTELLING EN HET FUNCTIONEREN VAN HET KERNTTEAM EN DE WERKGROEPEN

Het kernteam bestaat vooral uit professionals, de vice-voorzitter van Plaatselijk Belang is de enige inwoner in het kernteam. De kernteamvergaderingen zijn informierend en besluitvormend van aard. In 2021 en daarna nog eens in 2023 is er een nieuwe projectleider gekomen van Bestemming Noordwolde. De projectleider is de voorzitter van de vergaderingen. Bestemming Noordwolde streefde voor de laatste fase naar meer betrokkenheid van inwoners van Noordwolde bij het project. Om dat te bereiken is per thema een werkgroep opgericht, aanvullend op het kernteam. Voor de bemensing van de werkgroepen is gezocht naar inwoners en uitvoerders die dicht op de doelgroep zitten. Mede door corona duurde het opstarten van de werkgroepen lang. Eén werkgroep is succesvol gestart en doorgegaan, twee werkgroepen bleken achteraf niet functioneel te zijn geweest en één werkgroep heeft tijdelijk nut gehad:

- De werkgroep van het thema 'Maak werk van Noordwolde' bestond uit professionals en is tweemaal bij elkaar gekomen. Tijdens de eerste bijeenkomst bleek al dat het thema was gekozen op basis van oude cijfers. De relevantie voor het thema werd niet gevoeld door de aanwezigen. De werkgroep is daarna niet meer bij elkaar geweest.
- De werkgroep 'Je straat en je buurt' is de eerste groep van professionals en een inwoner op het snijvlak van de fysieke omgeving en sociale cohesie / sociale veiligheid die niet gericht is op problematische casussen, maar die zich richt op brede verbetering van straten en buurten. De werkgroep heeft een succesvolle methode ontwikkeld voor het uitvoeren van straatschouwen, waarbij ook ruimte is voor ontmoeting en sociale aspecten. De leden van de werkgroep ervaren door de werkgroep meer commitment met elkaar en helderder verwachtingen van elkaar. De werkgroep houdt zichzelf na afloop van het project in stand.
- De werkgroep van het thema 'Opgroeien en ouder worden' bestond uit de projectmedewerker van de Talentenplek en een aantal vrijwilligers om haar heen. De werkgroep heeft zichzelf getransformeerd tot een denktank, die een eenmalige bijeenkomst heeft georganiseerd met het beweegteam, 't Buurthuis, de jobcoach, het jongerenwerk, de jeugdagente en de basisschool. De denktank boog zich over de vraag: 'Wat kunnen we betekenen voor jongeren in Noordwolde?' Door deze bijeenkomst ontstonden korte lijntjes tussen de Talentenplek en onder andere activeringscoaches en medewerkers van 't Buurthuis.
- De werkgroep 'Samen met anderen' is niet gerealiseerd. De makers van de Dorpskrant kwamen wel bij elkaar om te spreken over de krant, maar niet over het brede thema.

De projectgroep zou als ingang moeten functioneren naar de ambtelijke organisatie. Zo is het in de praktijk niet ervaren door de projectleiders. In de laatste fase waren er veel verschillende doelen en projecten en in de tweede fase liep de herijking van het plan van aanpak daar doorheen. Dat maakte het lastig de juiste ambtelijke medewerkers te vinden om bij de projectgroep aan te sluiten. Het was niet eenvoudig om draagvlak te vinden voor deelname en projecten. De wisselingen van de wacht hebben invloed gehad op de mensen in de uitvoering. Het oorspronkelijke doel raakte uit het oog verloren en de nieuwe mensen moesten steeds bijgepraat worden. De uitvoerders raakten daar gefrustreerd van en het leidde uiteindelijk tot minder eigenaarschap.

4.2 DE RESULTATEN IN NOORDWOLDE

4.2.1 DE INPUT EN THROUGHPUT IN NOORDWOLDE³

MAAK WERK VAN NOORDWOLDE

De deelprojecten binnen het thema 'Maak werk van Noordwolde' zijn niet allemaal uitgevoerd. Kort na de start van fase zes ontdekte de werkgroep dat de aanleiding voor het thema achterhaald was, omdat de data waarop de analyse uitgevoerd was, verouderd was. De werkloosheid is erg laag en de Noordwoldigers die in staat zijn om te werken, zijn al aan het werk. Het 'pop-up uitzendbureau' is wel gerealiseerd. De inzet van de 'dorpsvlechter' en de 'Buurthuushulp' zijn in een eerdere fase van Bestemming Noordwolde opgestart en in deze fase doorgegaan. De dorpsvlechter maakt gebruik van de 'KOEK-methodiek' in contact met inwoners die zeer moeilijk bemiddelbaar zijn naar werk.

Het idee achter de 'eenmalige impuls' in het centrum was een klein budget om een impuls te geven aan het Manauplein. Noordwoldiger ondernemers kwamen tegelijkertijd met een groter plan voor het Manauplein, waarop is besloten de gereserveerde middelen vanuit Bestemming Noordwolde aan het grotere project toe te voegen. Bij de 'doorontwikkeling economische participatie' was het de bedoeling om een impuls te geven aan de ondernemersvereniging. Daartoe zou een adviseur samen met ondernemers een toekomstvisie voor het dorp opstellen. Omdat een geschikte adviseur niet gevonden werd en later ook niet meer gezocht werd – omdat al een detailhandelsvisie voor de hele gemeente was opgesteld - is besloten een deel van de bijdrage mee te nemen in de al geplande centrumontwikkeling van Noordwolde, geormerkt voor activiteiten met en voor ondernemers.

JE STRAAT EN JE BUURT

Opbouwwerk en de dorpsvlechter organiseren buurtbakkies in de straten van Noordwolde. Tijdens de buurtbakkies ontstaan contacten tussen inwoners, wat weer kan leiden tot buurtinitiatieven waarvoor een fonds beschikbaar is. Een buurtbakkie kan ook leiden tot een lief- en leedstraat. Er zijn 23 buurtbakkies georganiseerd en deze beginnen een bekendheid binnen het dorp te krijgen. De buurtbakkies hebben geleid tot meerdere buurtinitiatieven en tot vijf lief- en leedstraten. Er is succesvol een straatschouw uitgevoerd.

OPGROEIEN EN OUDER WORDEN

Het thema 'opgroeien en ouder worden' richtte zich op zowel de jongeren als de ouderen. Het thema ouderen is niet van de grond gekomen. De samenwerking met de beoogde partner slaagde niet en er bleek al voldoende aandacht voor de doelgroep ouderen te zijn vanuit andere projecten binnen het thema Je straat en je buurt en Maak werk van Noordwolde. De Talentenplek voor jongeren is succesvol opgezet met een locatie en begeleiding.

SAMEN MET ANDEREN

De dorpskrant heeft in totaal drie jaren bestaan, waarbinnen elf edities zijn uitgebracht. Door sterk gestegen drukkosten en onvoldoende vrijwilligers heeft de redactie besloten om de krant op te heffen. Bij dit besluit speelde ook mee dat de vrijwilligers, bij afronding van Bestemming Noordwolde, zelf een rechtsvorm moeten opstarten voor het continueren van de dorpskrant.

³ Een gedetailleerd overzicht van de input en throughput van de afzonderlijke projecten is opgenomen in de projectkaarten (bijlage 2).

Het tweede doel binnen 'Samen met anderen' was het 'versterken overlegstructuren & verenigingen verbinden'. De werkgroep organiseerde een succesvol eerste Netwerk café Noordwolde. Bij de tweede editie bleek het initiatief niet aan te sluiten bij een behoefte in het dorp. Met de herijking van het plan van aanpak fase 6 is ervoor gekozen om niet langer in te zetten op dit deelproject. .

4.2.2 DE OUTPUT EN OUTCOME IN NOORDWOLDE⁴

MAAK WERK VAN NOORDWOLDE

Het succes van de dorpsvlechter in fase vijf is gecontinueerd in fase zes. Hij is de spil in het dorp: vraag en aanbod komen bij de dorpsvlechter bij elkaar en hij is de link tussen inwoners onderling en tussen professionals en inwoners. Hij zet mensen in hun kracht.

Nieuwe resultaten zijn binnen het thema 'Maak werk van Noordwolde' niet gerealiseerd. In het dorp is onvoldoende aanbod van mensen die makkelijk naar werk toe te leiden zijn de gemeente bleek niet actief in te mogen zetten op het toeleiden van mensen naar het pop-up uitzendbureau. De projecten 'eenmalige impuls' en 'doorontwikkeling economische participatie' zijn niet binnen Bestemming Noordwolde uitgevoerd, maar in een ander project vanuit de gemeente.

JE STRAAT EN JE BUURT

Het thema 'Je straat en je buurt' heeft geleid tot meer beweging en sociale cohesie in Noordwolde. Tijdens de buurtbakkies worden contacten gelegd tussen mensen in de straat. Omdat de organisatoren huis-aan-huis mensen uitnodigen om aan te sluiten, worden ook minder mobiele en eenzame mensen bereikt. Naast de effecten van de buurtbakkies zelf, hebben de bakkies tot meerdere buurtinitiatieven geleid, zoals buurtbarbecues, een oliebolactie, een kerstactie en een kidsclub. Daarnaast krijgen de professionals in het dorp, zoals de dorpsvlechter en de opbouwwerker, meer zicht op wie de inwoners van Noordwolde zijn en wat ze nodig hebben.

In de Krommestede heeft de straatschouw geleid tot ideeën voor een nieuwe bewonersvertegenwoordiging en sociale activiteiten. De betrokken professionals (waaronder woningstichting, gemeente en gebiedsteam) hebben een succesvolle methode ontwikkeld voor toekomstige straatschouwen en de werkgroep heeft besloten zichzelf in stand te houden om deze uit te voeren.

OPGROEIEN EN OUDER WORDEN

Door de Talentenplek hebben meer dan 50 jongeren van Noordwolde doelen gerealiseerd en weer perspectief gekregen. Zij hebben activiteiten georganiseerd voor jongeren en zij denken mee over het dorp. Voor de doelgroep ouderen zijn geen doelen gerealiseerd vanuit Bestemming Noordwolde.

SAMEN MET ANDEREN

'Samen met anderen' heeft geleid tot elf edities van een gewaardeerde, maar inmiddels opgeheven dorpskrant. Er heeft een slotevenement van Bestemming Noordwolde plaatsgevonden. Alle organisaties en verenigingen zijn uitgenodigd om zich te presenteren en er is een muziekprogramma omheen gemaakt.

⁴ Een gedetailleerd overzicht van de output en outcome van de afzonderlijke projecten is opgenomen in de projectkaarten (bijlage 2).

4.3 DE UITGANGSPUNTEN IN NOORDWOLDE

4.3.1 DE INTEGRALITEIT VAN DE AANPAK IN NOORDWOLDE

In fase zes zijn sociale projecten gestart die gericht waren op maatschappelijke participatie, economische participatie en sociale cohesie. Vanuit Bestemming Noordwolde is ook de werkgroep voor de verbetering van de Spokedam ondersteund. De straatschouw in de Krommestede heeft geleid tot kleine verbeteringen van de fysieke omgeving en hernieuwde contacten tussen inwoners onderling en tussen inwoners en professionals.

Noordwoldiger ondernemers hebben in fase 5 de leegstaande winkelpanden in het centrum aangepakt. Tijdens fase 6 heeft het college aandacht gehad voor de centrumontwikkeling van Noordwolde en is er een nieuwe detailhandelsvisie gemaakt. Het is niet aantoonbaar in hoeverre Bestemming Noordwolde hiervoor een vliegwiel is geweest, maar dat idee leeft wel bij de betrokken uitvoerders van Bestemming Noordwolde.

Integraliteit van sociale en fysieke aspecten binnen een project zijn kwetsbaar gebleken. Bij de Talentenplek, bijvoorbeeld, is de invulling van het project afhankelijk van de beschikbare locatie en het beheer daarvan. Beide onderdelen worden door andere gemeentelijke afdelingen betaald en aangestuurd. Afstemming vraagt veel tijd en de uitkomst is onzeker, omdat er verschillende belangen spelen. Die onzekerheid is frustrerend voor de uitvoerders.

4.3.2 DE WERKWIJZE 'VAN ONDEROP' IN NOORDWOLDE

Het is moeilijk om voldoende inwonerbetrokkenheid te organiseren in Noordwolde. Voor het kernteam konden geen nieuwe inwoners gevonden worden, naast het al vertegenwoordigde Plaatselijke Belang. De werkgroepen moesten leiden tot meer inwonersparticipatie, maar ook de werkgroepen bleken moeilijk te bemensen met inwoners. De enige succesvolle werkgroep bestaat hoofdzakelijk uit professionals.

Ondanks dat er langzaamaan steeds meer inwoners actief worden in Noordwolde, zien we dat de initiatieven voor projecten meer vanuit beleid komen dan vanuit de inwoners zelf. Het pop-up uitzendbureau is niet van onderop ontstaan. Zo ook de economische impuls en de doorontwikkeling economische participatie. Wel ondersteunt de dorpsvlechter de meer kwetsbare inwoners en werkt daarbij samen met 't Buurthuis. Vanuit het thema 'Je straat en je buurt' worden kwetsbare inwoners met succes gestimuleerd om sociaal actiever te worden en dat leidt tot buurtinitiatieven. De Talentenplek is ontwikkeld op basis van een goede probleemanalyse van de jongeren in het dorp. De Talentenplek biedt een veilige en leuke omgeving met goede begeleiding, waar jongeren in hun eigen tempo tot doelen en perspectief komen. De Talentenplek wordt vanaf nu ondergebracht bij MDT Divers. Dat lijkt alleen een andere wijze van financieren, maar betekent in de praktijk dat met andere uitgangspunten gewerkt wordt. Het kan niet meer in het tempo van de jongere, maar moet volgens de voorwaarden van MDT. Daarmee sluit het niet meer aan bij de eerdere probleemanalyse en ook niet bij de uitgangspunten die de uitvoerders belangrijk achten voor hun werk.

Hoewel er op het niveau van de projectgroep en de herijking veel wisselingen van de wacht zijn geweest, in personen en in doelen, is de uitvoering steeds op dezelfde voet verder gegaan.

4.3.3 LANGDURIGE PROJECTEN EN DE BORGING VAN DE RESULTATEN IN NOORDWOLDE

Mensen in de uitvoering ervaren veel verloop van medewerkers en vinden het verbazingwekkend om te zien hoe snel mensen doorstromen bij de gemeente Weststellingwerf en hoe weinig aandacht er is voor de borging van kennis. Het duurt lang voordat plekken gevuld zijn, terwijl meestal al tijdig bekend is dat mensen vertrekken.

Voor projecten in het thema Maak werk van Noordwolde is er nog geen zicht op bemensing of hoe de overdracht vorm gaat krijgen. Het traject voor opvolging van de dorpsvlechter is opgestart en wordt zelfs uitgebreid naar niet alleen Noordwolde maar ook Wolvega. Ook de opbouwwerker is niet weg en zit nog steeds in Noordwolde en er zit ook een opbouwwerker in Wolvega. De jongerenwerker blijft verbonden aan Noordwolde en het gebiedsteam zit drie ochtenden in de week in Noordwolde.

Bij het project Opgroeien en ouder worden is het niet gelukt om de Talentenplek te borgen op een manier die volgens de oorspronkelijke uitvoerders past bij de problemen van de jongeren in Noordwolde. De uitgangspunten van de Talentenplek (aanpassen op het tempo en de wensen van de jongeren in Noordwolde) passen niet bij de voorwaarden, uren en verantwoording die MDT eist. De beide jongerenwerkers zijn nu vertrokken, waardoor er geen continuïteit is voor een doelgroep die dat wel nodig heeft. Hoewel er wel geborgd is dat de plek kan blijven, is de succesvolle werkwijze niet geborgd.

Er is dus budget en er zijn professionals betrokken, maar de bemensing in het dorp en de continuïteit daarvan is nog niet rond. Het is daardoor spannend of de succesvolle projecten voldoende door inwoners opgepakt kunnen worden. Tot nu toe hebben deze immers kunnen rekenen op ondersteuning door de dorpsvlechter en jeugdwerkers. Tegelijk is er reden voor positiviteit: de ondernemers in het dorp willen iets van het dorp maken en het Buurthuis en To-B blijven bestaan.

4.4 HOE GAAT HET NU MET NOORDWOLDE

Uit de indicatoren blijkt dat het gemiddelde inkomen in Noordwolde in de periode 2020-2021 net zoveel is gestegen als het inkomen in Weststellingwerf als geheel, de achterstand is niet groter geworden. Meer recente gegevens over het inkomen zijn niet bekend. De arbeidsparticipatie is in de periode 2018 - 2022 is sterker toegenomen dan gemiddeld in Weststellingwerf.

In fase vijf hebben ondernemers van Noordwolde het initiatief genomen om de leegstaande winkelpanden op te kopen en verhuurklaar te maken. Ondertussen zijn alle winkelpanden gevuld. Er is energie in het dorp om het centrum verder te ontwikkelen en het college heeft daarvoor geld beschikbaar gesteld. In de laatste fase is budget van Bestemming Noordwolde overgeheveld naar de centrumontwikkeling. Er is een werkgroep bezig met de ontwikkeling van de Spokedam. Noordwolde knapt fysiek zichtbaar op en wordt daarmee aantrekkelijker voor bezoekers.

't Buurthuis vervult een centrale rol in het dorp voor inwoners en verenigingen. 't Buurthuis organiseert activiteiten en faciliteert activiteiten van anderen. Voor de dorpsvlechter en de opbouwwerker is 't Buurthuis een belangrijke plek om mensen te ontmoeten en te verbinden. De succesvolle Buurthuushulp is geborgd.

Het is niet gemeten hoe het nu gaat met de jongeren en andere inwoners van Noordwolde. Zowel de Talentenplek als de buurtbakkies trekken ook Noordwoldigers aan die een steuntje in de rug kunnen gebruiken. Hun problematiek is groot en zij hebben ondersteuning nodig.

5 OOSTSTELLINGWERF

5.1 DE SAMENSTELLING EN HET FUNCTIONEREN VAN HET KERNTeam

De vertegenwoordiging van Haulerwijk in het kernteam werd in de laatste fase instabieler: er waren veel wisselingen van inwoners in het kernteam. De vertegenwoordiging vanuit het Haerenkwartier werd in de laatste fase juist steviger: een vertegenwoordiger van de werkgroep Haerenkwartier werd aan het kernteam toegevoegd en daardoor werd de inbreng van de andere inwoners van het Haerenkwartier positiever. Naast de inwonersvertegenwoordiging vanuit de twee aandachtsgebieden, was er een wisselende, maar wel brede betrokkenheid van uitvoerders zoals Scala welzijnswerk, Scala buurtsportwerk, Jongerenorganisatie Haulerwijk, Actium, Leger des Heils en Noorda en Co. De vertegenwoordiging van Scala wisselde sterk, er was veel verloop van medewerkers. Met regelmaat sloten betrokken ambtenaren aan bij het kernteam, afhankelijk van het thema dat op de agenda stond.

Het kernteam was in de laatste fase minder betrokken bij de keuze van projecten dan in eerdere fases. Omdat de dorpencoördinatoren al belangrijke, en goed lopende communicatiestructuren hebben in de twee aandachtsgebieden, werd in het kernteam vooral bijgepraat en minder inhoudelijk gestuurd.

5.2 DE RESULTATEN IN HET HAERENKWARTIER

5.2.1 DE INPUT EN THROUGHPUT IN HET HAERENKWARTIER⁵

BUURTHUISKAMER

Met het betrekken van het Leger des Heils in het Ketelhuis en de afronding van de renovatie van het Haerenkwartier, is een volgende stap gezet in het vergroten van de maatschappelijke participatie en sociale cohesie in de wijk. Het Ketelhuis is breed toegankelijk en beschikbaar voor inwoners en professionals, het beheer ligt bij het Leger des Heils. Er wordt gewerkt aan de realisatie van een duurzaam, betaalbaar Ketelhuis. In het Ketelhuis is geen overleg ruimte gerealiseerd. De opbouwwerker stimuleert mensen om naar het Ketelhuis toe te gaan voor sociale activiteiten. Er was veel verloop onder opbouwwerkers, maar de huidige opbouwwerker ligt goed in de wijk en werkt veel samen met het Leger des Heils. Samen gaan ze naar inwoners toe en proberen mensen met elkaar te verbinden. De KOEK-methode en structurele keukentafelgesprekken zijn niet gevoerd en er is geen structurele samenwerking met het gebiedsteam. Er is wel een documentaire gemaakt waarin het Haerenkwartier op een positieve manier in beeld komt. Elke dinsdag zijn er bijeenkomsten vanuit het project Voel je Goed!

BUURTSPOORT

Buurtsport heeft in het Haerenkwartier extra inzet gepleegd ten opzichte van andere wijken en dorpen. Er is onderzoek gedaan naar de sport- en beweegbehoefte van inwoners van het Haerenkwartier, waaruit blijkt dat inwoners niet graag hun slechte gezondheid tonen in groepen, maar

⁵ Een gedetailleerd overzicht van de input en throughput van de afzonderlijke projecten is opgenomen in de projectkaarten (zie bijlage 2).

liever individueel met hun gezondheid aan de slag gaan. In reactie daarop is bij Scala de mogelijkheid gecreëerd om individueel te sporten. Er is geïnvesteerd in speeltoestellen en een straatvoetbalveld. Daarnaast zijn er weerbaarheidstrainingen gegeven voor de jeugd. Voor de inwoners van Ooststellingwerf is er een fonds dat de kosten van sport en/of sportkleding (deels) betaalt.

YOUNG LEADERS

Er zijn door Scala twee young leaders trainingen met dezelfde groep gehouden in het Haerenkwartier, in het gebouw van Scala. De betrokken jongeren hebben verschillende activiteiten georganiseerd voor de jeugd. De gewenste samenwerking tussen het jongerenwerk van Scala en het Leger des Heils is beperkt gebleven. De training voor jongeren van het speciaal onderwijs bleek onvoldoende aan te sluiten bij de doelgroep.

5.2.2 DE OUTPUT EN OUTCOME IN HET HAERENKWARTIER⁶

BUURTHUISKAMER

Er zijn acht vrijwilligers actief in het Ketelhuis en er zijn tien à twaalf reguliere bezoekers. Er is een moestuin gerealiseerd en een fotoproject uitgevoerd. Er worden veel meer sociale, culturele en sportactiviteiten dan voorheen georganiseerd in het Haerenkwartier en die activiteiten trekken ook de nieuwe bewoners van de wijk. De activiteiten zijn vooral populair onder kinderen, bijvoorbeeld de naschoolse activiteiten en de muziekactiviteiten.

Betrokken vrijwilligers ervaren dat het Ketelhuis voor een aantal mensen de eenzaamheid heeft verkleind, maar zij weten ook dat een groep inwoners niet bereikt wordt en onzichtbaar achter de gesloten screens of gordijnen zit. Dat het Leger des Heils het Ketelhuis bemenst is voor sommige inwoners een nadeel, omdat het geassocieerd wordt met geloof. Het heeft echter ook voordelen, omdat het Leger des Heils eigen financiële middelen inbrengt door donaties en het ook mensen van buiten het Haerenkwartier aantrekt.

Het gerenoveerde Haerenkwartier trekt nieuwe inwoners die graag in de nieuwe wijk willen wonen en dat heeft positieve effecten op de wijk. Langzaamaan ontstaan kleine initiatieven waarbij inwoners elkaar ondersteunen, zoals inwoners die op elkaars kinderen passen, schoonmaken bij elkaar, koken voor elkaar of elkaar helpen met financiële vraagstukken. Er is veel positieve aandacht voor de wijk, ook door mensen van buitenaf (andere gemeenten, journalisten, woningcorporaties). Het besteedbaar inkomen van de inwoners is verbeterd, omdat de woningen energiezuinig en gasloos zijn geworden.

BUURTSPORT

De individuele toenadering werkt drempelverlagend en heeft geleid tot een groei in deelname door volwassenen. Groepsactiviteiten hebben minder succes, met uitzondering van de wandelgroep met 8 à 12 deelnemers. De inwoners van het Haerenkwartier zijn blij met de pannakooi. De leefstijl en gezondheid van de inwoners van het Haerenkwartier wordt niet gemeten, maar de buurtsportcoaches zien wel kleine effecten bij enkele inwoners van het Haerenkwartier die hebben deelgenomen aan een leefstijltraject. Activiteiten voor kinderen worden goed bezocht.

⁶ Een gedetailleerd overzicht van de output en outcome van de afzonderlijke projecten is opgenomen in de projectkaarten (zie bijlage 2).

YOUNG LEADERS

In totaal hebben 40 à 50 jongeren uit Ooststellingwerf (5 jongeren uit Haerenkwartier en de rest uit Haulerwijk) een young leaders training gevolgd. De jongeren hebben vanuit de training activiteiten georganiseerd voor andere jongeren.

5.3 DE UITGANGSPUNTEN IN HET HAERENKWARTIER

5.3.1 DE INTEGRALITEIT VAN DE AANPAK IN HET HAERENKWARTIER

De renovatie van het Haerenkwartier is in een eerdere fase van het project Aandachtsgebieden gestart. Bij de start is direct nagedacht over het meenemen van de inwoners bij het proces en bij het versterken van de bewonersvertegenwoordiging en -participatie. In het begin van de renovatie leek er bij de inwoners weinig ruimte te zijn voor sociale projecten, omdat alle aandacht uitging naar de renovatie en de onduidelijkheid en stress die dat met zich meebracht voor de inwoners. De klankbordgroepen van inwoners (zowel de kleine, als de grote klankbordgroep) die zijn gevormd voor de begeleiding van de renovatie, zijn de start geweest van de sociale beweging die is ontstaan in het Haerenkwartier, vooral na afloop van de renovatie van de huizen. De bewonersvertegenwoordiging is versterkt en meer mensen zijn nu beschikbaar voor de sociale projecten. Ze zijn een aanspreekpunt voor de gemeente en andere inwoners weten deze personen te vinden om signalen over de wijk af te geven. De fysieke wijkvernieuwing combineren met de sociale aanpak en het gebruiken van de contactmomenten met bewoners (en het onderkennen daarvan vooraf) hebben vooral het verschil gemaakt. Ook blijkt dat de verbetering van de fysieke leefomgeving voor de inwoners van het Haerenkwartier een voorwaarde is voor sociale cohesie: het leefgenot is vergroot, de sterke stijging van de gasprijzen is aan de inwoners voorbijgegaan en de positieve aandacht van de gemeente, de woningcorporatie en andere betrokkenen tijdens de renovatiefase maakt inwoners positiever. Het Ketelhuis als fysieke plek in de wijk waar mensen - inwoners en professionals - bij elkaar kunnen komen draagt ook zeker bij aan de sociale cohesie.

5.3.2 DE WERKWIJZE 'VAN ONDEROP' IN HET HAERENKWARTIER

In de laatste fase van het project is er een nieuwe bewonersvertegenwoordiging actief geworden en komen sociale projecten steeds meer van onderop in beweging. In het Ketelhuis zijn vrijwilligers actief en er is een vaste groep bezoekers. Ook de moestuin zorgt voor initiatief en ontmoeting. Het aantal inwoners dat gebruikmaakt van het Ketelhuis en meedoet aan sociale activiteiten kan nog groeien. Vooral de activiteiten voor kinderen zijn succesvol. Ondersteuning van professionals zoals het Leger des Heils en Scala is voorlopig nog nodig, maar de infrastructuur is er en er is bewustzijn bij de professionals dat je niet iedereen bereikt. De energie van de professionals ligt bij de mensen die wel bereikt (willen) worden.

5.3.3 LANGDURIGE PROJECTEN EN DE BORGING VAN DE RESULTATEN IN HET HAERENKWARTIER

In de afgelopen jaren is de continue aandacht voor het Haerenkwartier succesvol gebleken. De dorpencoördinator is in de vorige en in de laatste fase aanwezig en beschikbaar geweest voor professionals en voor inwoners. Er is in die rol geen wisseling van de wacht geweest. Dat heeft veel praktisch nut gehad, maar het heeft ook vertrouwen gewekt bij inwoners dat hun wijk serieus

genomen wordt. Voor 2025 en 2026 is geld voor het Leger des Heils opgenomen in de begroting om de inwoners van het Haerenkwartier te blijven ondersteunen. Een opdracht voor drie jaar wordt voorbereid. Ook Scala houdt een taak in de opdracht voor ondersteuning met buurtsportwerk en met opbouwwerk. Dat heeft het Haerenkwartier voorlopig ook nog wel nodig. Actium heeft uitgesproken een rol in de leefbaarheid van het Haerenkwartier te willen blijven spelen. Het Ketelhuis blijft voorlopig in eigendom van Actium en er zijn plannen voor een verbouwing van het Ketelhuis.

Om de gezondheid en leefstijl van de inwoners te verbeteren is de komende jaren nog veel inzet nodig. Meer dan het reguliere buurtsportwerk is niet in de begroting opgenomen. Er zijn geen plannen om young leaders trainingen in het Haerenkwartier te vervolgen, maar als een nieuwe training nuttig wordt, dan ligt er een netwerk om deze op te starten.

De coördinator van Wijknet is in vaste dienst bij de gemeente. De doorstart van het project Wijknet is nog niet geborgd in de begroting.

5.4 HOE GAAT HET NU MET HET HAERENKWARTIER

Uit de indicatoren blijkt dat het gemiddelde inkomen in het Haerenkwartier aanzienlijk lager ligt dan het gemiddelde in Ooststellingwerf en dat het verschil in de periode 2020 - 2021 groter is geworden. Meer recente gegevens over het inkomen zijn niet bekend. Het besteedbaar inkomen is hoger geworden door de energiezuinige woningen en inwoners zijn daar heel blij mee. De arbeidsparticipatie is in de periode 2019 - 2022 ook lager dan gemiddeld in Ooststellingwerf, maar wel veel sterker gestegen dan gemeentebreed. Het verschil met de andere aandachtsgebieden en met het gemeentelijke gemiddelde is daarmee kleiner geworden. De renovatie heeft gezorgd voor een instroom van nieuwe bewoners met een hogere sociaal economische status.

De wijk heeft een betere naam gekregen. Er zijn meer vrijwilligers en mensen kijken meer naar elkaar om. Het Ketelhuis is breder toegankelijk geworden, hoewel een deel van de inwoners zich niet aangesproken voelt door het Leger des Heils. De wijk ziet er netter uit, er is minder zichtbare (drugs)overlast. Het blijft een volkswijk met lage huren, waardoor ook veel mensen in de wijk wonen met armoedeproblematiek en sociale problemen. Er is kans op verloedering, eenzaamheid en sociale uitsluiting. De wijk en de inwoners hebben daarom blijvende aandacht nodig.

5.5 DE RESULTATEN IN HAULERWIJK

5.5.1 DE INPUT EN THROUGHPUT IN HAULERWIJK⁷

ONTMOETINGSPLEKKEN HAULERWIJK

Er is een werkgroep opgericht om van het dorpspark een ontmoetingsplek te maken. Het plan van de werkgroep is aangehouden door het college.⁸ Wel is in de laatste fase een fiets-, wandel-, skeelerpad met goede verlichting aangelegd in het dorpspark. En er is een aansluitpunt voor elektriciteit

⁷ Een gedetailleerd overzicht van de input en throughput van de afzonderlijke projecten is opgenomen in de projectkaarten (zie bijlage 2).

⁸ Bij de bespreking van het rapport is opgemerkt dat in 2024 alsnog een nieuwe begeleidingsgroep is opgericht voor de dorpsstuin. Deze begeleidingsgroep werd ondersteund door opbouwwerk van St. Scala en PB Haulerwijk en heeft de ontmoetingsplek op de dorpsstuin alsnog gerealiseerd.

gerealiseerd, zodat muziekevenementen georganiseerd kunnen worden. Tijdens de laatste fase van het project Aandachtsgebieden bleek er veel energie te zitten bij de voetbalvereniging en sporthal De Bongerd. De voetbalaccommodatie was aan vervanging toe. De voetbalvereniging en De Bongerd hebben de handen ineen geslagen en zo is een nieuwe, multifunctionele en duurzame accommodatie gerealiseerd in 2023. Deze accommodatie wordt naast de sportfunctie breed ingezet voor activiteiten voor het dorp Haulerwijk.

De nieuwe lokale beheerstichting van sporthal de Bongerd heeft gesprekken met het bestuur van dorpshuis de Enter om te komen tot een betere samenwerking onderling en onderlinge afstemming te verbeteren om op deze wijze te komen tot een meer multifunctionele inzet van de Enter. De bedoeling is dat onder andere het project Buurthaven - een ontmoetingsmoment eens per 14 dagen met name voor ouderen en alleenstaanden voor een kop koffie en een praatje - in gezamenlijkheid opgepakt wordt.

ONDERNEMEND HAULERWIJK

Er is meermaals met ondernemers gesproken over het project, maar dat heeft niet geleid tot concrete resultaten. Het project kwam teveel van bovenaf en werd niet gedragen door het dorp. Het budget is overgeheveld naar de Buurthuiskamer in het Haerenkwartier.

BUURTSPOORT

In Haulerwijk is de buurtsportcoach aangesloten als adviseur bij het Sportplatform. Verder is er regulier buurtsportwerk uitgevoerd, in samenwerking met het jongerenwerk van Scala. De inzet was afgelopen fase minder dan gewenst: er is veel verloop geweest bij Scala in buurtsportwerkers. Dat komt ook doordat de gemeente Ooststellingwerf bezuinigd heeft op Scala, en die bezuiniging is bij het buurtsportwerk geland.

YOUNG LEADERS

Er zijn in Haulerwijk drie groepen getraind, waarvan twee met basisschoolleerlingen.

5.5.2 DE OUTPUT EN OUTCOME IN HAULERWIJK⁹

ONTMOETINGSPLEKKEN HAULERWIJK

Er is een ontmoetingsplek gerealiseerd bij de voetbalvereniging. Het complex is expliciet een brede ontmoetingsplek: niet alleen alleen bedoeld voor voetbal. De missie is mensen bij elkaar brengen. De accommodatie wordt ook gebruikt door/voor Young Leaders, vergaderingen van de Jongerenorganisatie Haulerwijk (JOH), kinderdisco's, vergaderingen van andere verenigingen en de dartclub. In sporthal De Bongerd vindt fitness plaats. Inwoners ondersteunen bij het beheer en bij evenementen. De accommodatie en de activiteiten komen van onderop, en er is veel draagvlak in het dorp. De samenwerkingsverbanden zijn goed en er zijn voldoende vrijwilligers die willen ondersteunen in de uitvoering. De sociale structuur van inwoners heeft soms wat ondersteuning nodig, er rust veel verantwoordelijkheid op een paar sterke schouders.

BUURTSPOORT

⁹ Een gedetailleerd overzicht van de output en outcome van de afzonderlijke projecten is opgenomen in de projectkaarten (zie bijlage 2).

Buurtsport organiseert conform de reguliere subsidierelatie eenmalige activiteiten en naschoolse activiteiten, die goed bezocht worden. Buurtsport ondersteunt ook bij evenementen die door het dorp zelf worden georganiseerd.

YOUNG LEADERS

Ongeveer 20-25 jongeren uit Haulerwijk hebben een Young Leaders training gevolgd. De jongeren hebben vele activiteiten georganiseerd vanuit de training, in samenwerking met Plaatselijk Belang, de welzijnscommissie en/of de JOH. Een aantal jongeren uit de initiële probleemgroep is na de training actief gebleven als vrijwilliger in Haulerwijk.

5.6 DE UITGANGSPUNTEN IN HAULERWIJK

5.6.1 DE INTEGRALITEIT VAN DE AANPAK IN HAULERWIJK

De nieuwe accommodatie in Haulerwijk is een sterk voorbeeld van de integraliteit van sociaal en fysiek. De sporthal heeft een nieuwe vloer en de voetbalaccommodatie is vervangen. De nieuwe accommodatie is een brede ontmoetingsplek waar sociale activiteiten plaatsvinden en waar verschillende organisaties en verenigingen in het dorp elkaar vinden en samenwerken. Er komen nieuwe doelgroepen bij elkaar. Het project Buurthaven is een sociale activiteit.

5.6.2 DE WERKWIJZE 'VAN ONDEROP' IN HAULERWIJK

Ondanks dat het de bedoeling was om met de Dorpstuin een ontmoetingsplek te realiseren, is de aandacht verlegd naar de voetbalaccommodatie, omdat daar de energie van het dorp lag. Een aantal vrijwilligers in het dorp hebben de handen ineens geslagen, de noodzaak aangetoond bij college en raad en zijn aan de slag gegaan. Vanuit het project Aandachtsgebieden is hierop geanticipeerd. Het is daarmee een mooi voorbeeld van het ondersteunen van initiatieven van onderop.

5.6.3 LANGDURIGE PROJECTEN EN DE BORGING VAN DE RESULTATEN IN HAULERWIJK

Haulerwijk is een heel zelfstandig dorp, plaatselijk belang en de welzijnscommissie zijn goed georganiseerd. In deze besturen zitten deskundige en actieve dorpsbewoners die een goede band hebben met de inwoners van het dorp Haulerwijk. De dorpencoördinator van Haulerwijk en de opbouwwerker van Scala krijgen extra uren om het kader in Haulerwijk te ondersteunen en vrijwilligers te ontlasten. Er wordt nu onderzocht hoe dat het beste ingevuld kan worden. Gedacht wordt ook aan bijvoorbeeld het afgeven van een doorlopende evenementenvergunning of het aanbieden van een collectieve vrijwilligersverzekering.

Het probleem van het grote verloop bij Scala is door de gemeente Ooststellingwerf opgemerkt en daarop is geanticipeerd. Scala krijgt weer meer budget tot en met 2026. Scala heeft een nieuwe manager aangetrokken die ervaring heeft met de gemeente Ooststellingwerf, waardoor de lijntjes kort zijn. Het is de bedoeling dat Scala meer wijk- en dorpsgericht gaat werken.

Met behulp van een subsidie Maatschappelijke Diensttijd zijn de Young Leaders trainingen geborgd. De subsidie is voldoende voor in ieder geval nog zeven trainingen door Scala. Drie inwoners van Haulerwijk hebben een train-de-trainer programma gevolgd en kunnen de Young Leaders trainingen verzorgen.

FINANCIERING

Buurthaven wordt vanuit de Wmo gefinancierd. Er is een startbudget voor het eerste jaar en als het project de meerwaarde bewezen heeft als indicatievrije dagbesteding, wordt het breder in de gemeente uitgerold. Vanuit het lokale sportakkoord is er ook nog budget en ook vanuit de SPUK GALA. Het dorp Haulerwijk krijgt elk jaar een wijk- en dorpsbudget waarmee leefbaarheidsinitiatieven gefinancierd kunnen worden. Van het project aandachtsgebieden is ook geleerd hoe gebruik gemaakt kan worden van landelijke subsidies, of wie daarvoor kan worden benaderd.

5.7 HOE GAAT HET NU MET HAULERWIJK

Uit de indicatoren blijkt dat het gemiddelde inkomen in Haulerwijk lager ligt dan het gemiddelde in Ooststellingwerf en dat het verschil in de periode 2020 - 2021 groter is geworden. Meer recente gegevens over het inkomen zijn niet bekend. De arbeidsparticipatie is in de periode 2018 - 2022 onverminderd hoog, op het niveau van Ooststellingwerf.

Overlast, criminaliteit en drugsgebruik is nog steeds een issue in Haulerwijk, net zoals in andere dorpen in de gemeente Ooststellingwerf. Er zijn signalen dat het drugsgebruik het drankgebruik heeft overgenomen. Haulerwijk had zelf een avond met VNN georganiseerd om het gesignaleerde toenemende drugsgebruik door jongeren van Haulerwijk te bespreken. De gemeente zou als partner aanschuiven, maar cancelde op het laatst, omdat de bijeenkomst niet in een lopend gemeentelijk programma paste. Haulerwijk heeft de avond zonder medewerking van de gemeente doorgezet. VNN draait nu een programma met enkele ouderparen en hun kinderen. De gemeente haakt nu wel weer aan bij het initiatief van het dorp vanuit het gezondheidsbeleid. De gemeente Ooststellingwerf hoopt dat het drank- en drugsgebruik onder jongeren afneemt, nu er een goede ontmoetingsplek in het dorp is.

6 BIJLAGEN

Bijlage 1: Geïnterviewde personen

Bijlage 2: Projectkaarten

- Maak werk van Noordwolde
- Je straat en je Buurt
- Opgroeien en ouder worden in Noordwolde
- Samen met anderen
- Rotan terug in Noordwolde
- Baas-pizza sessies
- Vitale Regio
- Buurthuiskamer
- Ontmoetingsplekken Haulerwijk
- Buurtsportcoach
- Young Leaders
- Wijknet